

კანაფის (მარიხუანის) არასამედიცინო დანიშნულებით გამოყენების დასჯადობა საქართველოსა და გერმანიაში*

ასისტენტ-პროფესორი, სამართლის დოქ. *ირინე ხერხელიძე*, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი; დოქტორანტი *სანდრა შულე-ბაუმი*, ებერჰარდ კარლსის სახელობის ტიუბინგენის უნივერსიტეტი**

I. შესავალი

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ ახლახან მიიღო გადაწყვეტილება კანაფის (მარიხუანის) არასამედიცინო დანიშნულებით მოხმარების ლეგალიზაციის თაობაზე.¹ აღნიშნული გადაწყვეტილების მიხედვით შეიძლება ერთმანეთთან შედარდეს საქართველოსა და გერმანიაში არსებული სამართლებრივი მდგომარეობა, როგორც კანაფის (მარიხუანის) არასამედიცინო დანიშნულებით გამოყენების დასჯადობის, ისე თითოეულ სახელმწიფოში კანაფის მოხმარების კონსტიტუციურსამართლებრივი საფუძვლების (რეგულაციების) კუთხით (II). კანაფის (მარიხუანის) მოხმარების აკრძალვით სახელმწიფო შესაძლებელია **ორ ძირითად მიზანს ისახავდეს**: ერთი მხრივ, საზოგადოების დაცვას, ხოლო, მეორე მხრივ, თავად ამ ნარკოტიკული საშუალების მომხმარებლის დაცვას საკუთარი თავისთვის ზიანის მიყენებისგან. ამდენად, ვიდრე კანაფის (მარიხუანის) დასჯადობის პროპორციულობას სიღრმისეულად გავანალიზებდეთ (IV), მიზანშეწონილია მეორე მიზნის შესწავლა, რომელიც ორივე ქვეყნის იურისდიქციაში კანაფის გამოყენების კონსტიტუციურსამართლებრივ ლეგიტიმურობას ეხება (III). ბოლოს კი მოკლედ შევამდგება შედარების შედეგები (V).

* სანდრა შულე-ბაუმის მიერ დაწერილი გერმანულენოვანი ნაწილი ქართულად თარგმნა ჟურნალის სამუშაო ჯგუფის წევრმა ხატია თანდილაშვილმა.

** თითოეული ავტორი პასუხისმგებელია სტატიის იმ ნაწილზე, რომელიც ეხება თავის ქვეყანას.

¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“ (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

II. საქართველოსა და გერმანიაში არსებული სამართლებრივი მდგომარეობის მიმოხილვა

ნარკოტიკულ დანაშაულთან მიმართებით სამართლებრივი მდგომარეობა საქართველოში ცალსახად შეიცვალა ბოლო წლებში, დაწყებული მარიხუანის მოხმარების კრიმინალიზაციის ანტიკონსტიტუციურობის საკითხის დაყენებით, დამთავრებული საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით მისი ლეგალიზების შესახებ.

ქართულ სამართლებრივ სივრცეში ამგვარ ცვლილებებს წინ უძღვოდა საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ საქართველოს კონსტიტუციის² მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტთან მიმართებით³ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის⁴ 260-ე მუხლის მე-2 ნაწილის (2014 წლის 1 მაისიდან 2015 წლის 31 ივლისამდე მოქმედი რედაქციის) სიტყვების „ისჯება თავისუფლების აღკვეთით ვადით შვიდიდან თოთხმეტ წლამდე“ იმ ნორმატიული შინაარსის არაკონსტიტუციურად ცნობა, რომელიც ითვალისწინებდა სისხლისსამართლებრივი სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის გამოყენების შესაძლებლობას მოსარჩელის მიერ სადავოდ გამხდარი, 70 გრამამდე ოდენობით ნარკოტიკული საშუალების – გამომშრალი მარიხუანის პირადი მოხმარების მიზნებისთვის შექმენისა და შენახვის

² ტექსტში მითითებული საქართველოს კონსტიტუციის მუხლების ნუმერაცია შეესაბამება კონსტიტუციის არა მოქმედ, განახლებულ რედაქციას, არამედ ცვლილებებამდე არსებულს, ვინაიდან სტატიაში მოხსენიებული საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები მათ ციტირებენ.

³ გულისხმობს ადამიანის წამების, არაჰუმანური, სასტიკი ან პატივისა და ღირსების შემლახველი მოპყრობისა და სასჯელის გამოყენების აკრძალვას.

⁴ შემდგომ შემოკლებულია, როგორც სსკ.

გამო.⁵ ამ საქმეში მოსარჩელე აპელირებდა ღირსების შელახვაზე პირადი მოხმარების მიზნებისთვის აღნიშნული ოდენობით მარხუანის შექმნისა და შენახვის გამო თავისუფლების აღკვეთის ესოდენ ხანგრძლივი ვადის გამოყენების საკანონმდებლო შესაძლებლობის ფონზე.

მოსარჩელის მტკიცებით, ღირსების შემლახველი სასჯელები არ უნდა შემოიფარგლოს და განისაზღვროს მხოლოდ უვადო თავისუფლების აღკვეთითა და სხეულებრივი სასჯელებით, რადგან ასეთი მიდგომა გაუმართლებლად დაავინროებს საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებულ ღირსების აბსოლუტური უფლების შინაარსს, რომელში ჩარევაც სახელმწიფოს მიერ ვერ იქნება გამართლებული რაიმე ლეგიტიმური მიზნით.⁶ შესაბამისად, მარხუანის შენახვისთვის არა მხოლოდ სადავო ნორმით დადგენილი სასჯელი, არამედ ზოგადად თავისუფლების აღკვეთა არის არაპროპორციული და ღირსების უფლების შემლახველი.⁷ ამასთანავე, საყოველთაოდ ცნობილია რომ, პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლების ცალკე უფლება აღიარება დაკავშირებულია ადამიანის ღირსების, როგორც უმთავრესი სამართლებრივი ღირებულების აღიარებასთან. ისტორიულად ეს უფლება ეფუძნება მოძღვრებას პიროვნების შესახებ, რომელიც ინდივიდუალიზმის იდეაზე აღმოცენდა.⁸

⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის №1/4/592 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ბექა ნიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სარეზოლუციო ნაწილი, პუნქტი 2 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3045482?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის №1/4/592 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ბექა ნიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, აღწერილობითი ნაწილი, პუნქტი 7 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3045482?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის №1/4/592 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ბექა ნიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, აღწერილობითი ნაწილი, პუნქტი 22 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3045482?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁸ ავტორთა კოლექტივი, საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი. საქართველოს მოქალაქეობა, ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, თბილისი, 2013, გვ. 88.

ამგვარი კორელაციის ფონზე მარხუანის მოხმარებასთან დაკავშირებული შემდეგი ცვლილებები საქართველოს სსკ-ში განხორციელდა კონსტიტუციური სარჩელის საფუძველზე, კონსტიტუციის მე-16 მუხლით გარანტირებულ პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებაზე აპელირებით; კერძოდ, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ძალადაკარგულად იქნა ცნობილი სსკ-ის 273-ე მუხლის სიტყვების „ექიმის დანიშნულების გარეშე უკანონოდ მოხმარება“ ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას ნარკოტიკული საშუალება მარხუანის მოხმარებისთვის.⁹ მოგვიანებით იგივე ღონისძიებები გატარდა სსკ-ის 273¹ მუხლთან – „მცენარე კანაფის ან მარხუანის უკანონო შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა, გასაღება ან/და ექიმის დანიშნულების გარეშე მოხმარება“ – მიმართებით.¹⁰ სისხლისსამართლებრივ კანონმდებლობაში აღნიშნული ცვლილებების განხორციელების შემდეგ მარხუანის მოხმარება მხოლოდ ადმინისტრაციულსამართლებრივ პასუხისმგებლობას დაექვემდებარა.¹¹

ნარკოპოლიტიკის ლიბერალიზაციის საკითხი 2018 წლის 30 ივლისს მარხუანის ლეგალიზაციით დასრულდა, როდესაც საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ შესაბამისი კონსტიტუციური სარჩელი დააკმაყოფილა. ამ დოკუმენტში მოსარჩელე მხარე დავობდა საქართველოს ადმინისტრაციულ

⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სარეზოლუციო ნაწილი, პუნქტი 2 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

¹⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 27 აპრილის №1/2/1282 განჩინება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეების ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სარეზოლუციო ნაწილი, პუნქტი 2 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

¹¹ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 45-ე მუხლი – „ნარკოტიკული საშუალების, მისი ანალოგის ან პრეკურსორის მცირე ოდენობით უკანონო დამზადება, შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა ან/და ექიმის დანიშნულების გარეშე მოხმარება“.

ციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის იმ ნორმის კონსტიტუციურობის თაობაზე, რომელიც მარიხუანის მოხმარებისათვის ადმინისტრაციულ პასუხისმგებლობას ადგენდა. მათი განმარტებით, მარიხუანის მოხმარება არ არის საზოგადოებრივი საფრთხის მატარებელი ქმედება; კერძოდ, მას შეუძლია ზიანი მიაყენოს მხოლოდ მომხმარებლის ჯანმრთელობას, რომელიც თავადვე იქნება პასუხისმგებელი დამდგარ შედეგზე. ისეთი ქმედებისათვის პასუხისმგებლობის დადგენას, რომელიც მხოლოდ საკუთარი თავის დაზიანებისკენ არის მიმართული და არ იწვევს საზოგადოებისთვის საშიშ შედეგებს, არ გააჩნია ღირებული საჯარო ინტერესი.¹²

გერმანიაში ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონი თითქმის ნახევარი საუკუნეა, მოქმედებს. იგი დასჯადად აცხადებს მის დანართში #I-III ჩამოთვლილი ნარკოტიკული საშუალებების გამოყენებას. აღნიშნული კანონის პირველი დანართის პირველი პარაგრაფის პირველი პუნქტის თანახმად, ამ ნარკოტიკულ საშუალებებს განეკუთვნება აგრეთვე კანაფი (მარიხუანა – კანაფის ჯგუფისთვის მიკუთვნებული მცენარე ან მცენარის ნაწილი) და ჰაშიში (ჰაშიში – კანაფის ჯგუფისთვის მიკუთვნებული მცენარის გამოცალკეებული ფისი).¹³ „გამოყენებაში“, პირველ რიგში, მოიაზრება „საკუთარი მოხმარებისთვის მცირე მოცულობით ნარკოტიკული საშუალებების უნებართვო კულტივაცია, წარმოება, შემოტანა, გატანა, გადატანა, შესყიდვა ან ფლობა“.¹⁴ მიუხედავად იმისა, რომ არც ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონი და არც მისი წინამორბედები¹⁵ არ შეიცავენ იმ ქმედების

შემადგენლობას, რომელიც უშუალოდ ნარკოტიკის მოხმარებას აკრძალავდა,¹⁶ მისი მოხმარებისთვის მოსამზადებლად საჭირო ქმედებების ერთობლიობა *de facto* იწვევს მოხმარების აკრძალვასაც.¹⁷ ეს თანმდევი შედეგი შემთხვევითი არ არის, პირიქით, ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონით, რომელსაც ამკრძალავი ხასიათი აქვს, ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარება მიზანმიმართულად დაექვემდებარა ნებადართულობის დათქმას, რათა ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებით არ მომხდარიყო სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფა და ამავდროულად არ დარღვეულიყო გერმანულ სისხლის სამართალში გაბატონებული პრინციპი: საკუთარი თავისთვის ზიანის მიყენების დაუსჯელობა.¹⁸

ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონი თავიდანვე რამდენიმე სამართლებრივი სიკეთის დაცვას ისახავდა მიზნად. კანონის განმარტებით ბარათის თანახმად, კანონს უნდა დაეცვა არა მხოლოდ საზოგადოება, განსაკუთრებით „საზოგადოების ფუნქციონირების უნარი“ „ნარკოტიკების ტალღიდან“ მომდინარე საფრთხისგან, არამედ ცალკეული ადამიანებიც¹⁹ მძიმე და ხშირად ჯანმრთელობისთვის გამოუსწორებელი ზიანის მიყენებისგან და ამით თავიდან აეცილებინა მათი პიროვნების, თავისუფლებისა და არსებობის განადგურება“.¹⁹

¹² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, აღწერილობითი ნაწილი, პუნქტი 6 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

¹³ კანაფის სამედიცინო დანიშნულებით გამოყენებისთვის გათვალისწინებული გამონაკლისები იხილეთ ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონის დანართში #III: ბაზარზე ბრუნვადი და რეცეპტის საფუძველზე გაცემადი ნარკოტიკული საშუალებები.

¹⁴ *Woitkewitsch, Christopher*, *Strafrechtlicher Schutz des Täters vor sich selbst*, 2004, S. 288.

¹⁵ *Sloty, Martin*, *Das Betäubungsmittelgesetz 1982 – Kurzbericht für die Strafrechtspraxis*, *Neue Zeitschrift für Strafrecht (NStZ)* 1981, 322.

¹⁶ კანაფის დასჯად მფლობელობასა და არადასჯად მოხმარებას შორის განსხვავების თაობაზე იხილეთ, მაგალითად, *Patzak/Bohnen, Betäubungsmittelrecht*, S. 54 ff.

¹⁷ ასევე იხილეთ, მაგალითად, *Wang, Huang-Yu*, *Drogenstraftaten und abstrakte Gefährdungsdelikte*, 2003, S. 37 f. m.w.N.

¹⁸ შეად. *Nestler, Cornelius*, *Grundlagen und Kritik des Betäubungsmittelstrafrechts*, in: *Kreuzer (Hrsg.), Handbuch des Betäubungsmittelstrafrechts*, 1998, § 11, Rn. 49 ff.

¹⁹ *Bundestags-Drucksache IV/1877*; s.a. *Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (174)*: „ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონითა და მისი წინამორბედებით კანონმდებელს სურს ნარკოტიკული საშუალებებიდან მომდინარე საფრთხისგან დაიცვას, როგორც ცალკეულ პირთა, ისე მთლიანად მოსახლეობის ჯანმრთელობა. ასევე სურს დაიცვას მოსახლეობა, განსაკუთრებით ახალგაზრდები, ნარკოტიკულ საშუალებებზე დამოკიდებულებისგან.“ გვ. 174, (წარმოდგენილია ავტორის ინტერპრეტირებული ვერსიით); ასევე ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ 1981 წლის კანონის კანონპროექტი, რომელიც გერმანიის მთავრობამ წარადგინა, *Bundestags-Drucksache 8/3551*, S. 23 f.

ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონში განმტკიცებული ნორმების „გამოსადეგობის, აუცილებლობისა და ნორმატიული შესაბამისობის“ მიმართ ეჭვები გერმანიაში დიდი ხანია, უფროდაუფრო ძლიერდება.²⁰ ჯერ კიდევ 1994 წელს გერმანიის ფედერალურ საკონსტიტუციო სასამართლოს მოუწია ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონის იმ ნორმების გერმანიის ძირითად კანონთან (კონსტიტუციასთან) შესაბამისობის გადასინჯვა, რომლებიც დასჯადად აცხადებენ კანაფის მოხმარებას. სასამართლომ იმსჯელა, როგორც კანაფის პროდუქტებით გაბრუების დასჯადობის სავარაუდო შეუსაბამობაზე გერმანიის ძირითადი კანონის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტით განმტკიცებულ თვითგამორკვევის უფლებასთან („თრობის, გაბრუების უფლება“), ისე ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონით განსაზღვრულ სასჯელთა ზომის გამო გადაჭარბების აკრძალვის პრინციპის სავარაუდო დარღვევაზე.²¹ ბოლოს გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ უარყო „თრობის, გაბრუების უფლების“ არსებობა,²² თუმცა გადასასინჯი ნორმების ლეგიტიმურ მიზანთან დაკავშირებით ისეთი მოსაზრება გამოთქვა, რომელიც ნაკლებად გასაკვირი აღმოჩნდა გაბატონებული ლიბერალური მიდგომისთვის;²³ კერძოდ, სასამართლოს თანახ-

მად: „ჩარევა, რომელიც შესაბამის პირებს ხელს უშლის, საკუთარ თავს დიდი პიროვნული ზიანი მიაყენონ, [...] დასაშვებია მხოლოდ მაშინ, როცა პროპორციულობის პრინციპის გათვალისწინებით სხვების ან საზოგადოების დაცვა ამას მოითხოვს.“²⁴ საბოლოოდ, გადასასინჯი ნორმების მიზანი, რომელიც საზოგადოების დაცვაა, მიჩნეულ იქნა პროპორციულად, განსაკუთრებით კი გადაჭარბების აკრძალვის პრინციპთან თავსებადად, ვინაიდან „კანაფის მოხმარებიდან მომდინარე საფრთხისა და მასთან ბრძოლის სწორი გზების შემუშავების შესახებ არსებული ღია კრიმინალურ-პოლიტიკური და სამეცნიერო დისკუსიების“²⁵ გათვალისწინებით ვერ იქნება დასაბუთებული კანონმდებლის შეზღუდვა მისთვის მინიჭებულ პრეროგატივებში, რომლებიც მას შეფასებისა და გადაწყვეტილების მიღების კომპეტენციას ანიჭებენ.²⁶

III. პატერნალიზმი და სამართალი

საქართველოში მარიხუანის ლეგალიზების გამო მწვავე დაპირისპირების ფონზე საკითხის პატერნალიზმის პარადიგმიდან შეფასება მნიშვნელოვანია. საუბარია „პირდაპირ“ ლეგალურ პატერნალიზმზე, რომელიც გულისხმობს სანქციების გამოყენებას იმ პირთა წინააღმდეგ, ვინც თავისი ქმედებით საკუთარ თავს აყენებს ზიანს. ამ მიმართებით, ძირითადად, ორი კითხვა წარმოიშობა: პირველი კითხვა ეხება, ზოგადად, პირდაპირ პატერნალიზმს – კერძოდ, სახელმწიფო იძულების ნებისმიერი ღონისძიების გამოყენების ლეგიტიმურობას ინდივიდისათვის იმ ზიანის თავიდან ასაცილებლად, რომელსაც ის საკუთარ თავს აყენებს, მეორე კითხვა კი – ამ მიზნით სისხლის სამართლის სანქციების გამოყე-

fürsorge und Individualentscheidung, in: Festschrift Zeidler, Band 2, 1987, S. 1553 ff.

²⁴ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (172).

²⁵ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (194).

²⁶ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (183): „კონსტიტუციურსამართლებრივ ქრილში მისაღებია აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით კანონმდებლის მოსაზრება, რომლის თანახმად, კანაფის სასჯელისადმი დაქვემდებარებული მოხმარების აკრძალვით შესაძლებელია პოტენციური მოხმარებლის უფრო დიდი ნაწილის შეკავება, ვიდრე ეს სასჯელის გაუქმებით იქნებოდა შესაძლებელი. შესაბამისად, სამართლებრივი სიკეთის დასაცავად ეს უფრო გამოსადეგია“, 183.

²⁰ Resolution des Schildower Kreises, (ხელმისაწვდომია: <http://schildower-kreis.de/resolution-deutscher-strafrechtsprofessorinnen-und-professoren-an-die-abgeordneten-des-deutschen-bundestages/>, უკანასკნელად ნანახია: 16.07.2019).

²¹ ასევე სადავო ვახდა ალკოჰოლისა და ნიკოტინის არაბრუნვად ნივთიერებათა სიაში გაუთვალისწინებლობის შესაბამისობა გერმანიის ძირითადი კანონის მე-3 მუხლის პირველი პუნქტის პირველი წინადადებით გათვალისწინებულ თანასწორობის პრინციპთან და გერმანიის ძირითადი კანონის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის პირველი წინადადებით განსაზღვრული ფიზიკური ხელშეუხებლობის უფლებასთან, ვინაიდან არაბრუნვად ნივთიერებათა სიაში მათი გაუთვალისწინებლობა ტოვებდა მხოლოდდამხოლოდ ალკოჰოლის მოხმარების ალტერნატივას, რაც ჯანმრთელობისთვის საზიანოა. არცერთი მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, იხილეთ: Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (178-189).

²² Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 90, 145 (171 f.).

²³ საფუძვლიანად, Hillgruber, Christian, Der Schutz des Menschen vor sich selbst, 1992; zuvor von Münch, Ingo, Grundrechtsschutz gegen sich selbst?, in: Festschrift Ipsen, 1977, S. 113 ff.; ასევე Doehring, Karl, Die Gesunderhaltung des Menschen im Spannungsverhältnis zwischen Staats-

ნების მიზანშეწონილობას.²⁷

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ იმსჯელა რა კონსტიტუციურ სარჩელზე, რომლითაც მოსარჩელე ითხოვდა საქართველოს კონსტიტუციის მე-16 მუხლთან მიმართებით მარიხუანის მოხმარებისათვის სსკ-ის შესაბამისი მუხლით დადგენილი პასუხისმგებლობის არაკონსტიტუციურად ცნობას, აღნიშნა, რომ „ცალკე აღებული მარიხუანის მოხმარების ფაქტი, აღნიშნული ქმედების ბუნებიდან გამომდინარე, ნაკლები საფრთხის შემცველია საჯარო ინტერესისთვის, რადგან ამ დროს მცირეა ნარკოტიკული საშუალების გავრცელების შესაძლებლობა“. ამასთანავე, იმის გათვალისწინებით, რომ ნარკოტიკული საშუალების მოხმარებას წინ უძღვის მისი შეძენა ან/და დამზადება, სასამართლომ მიიჩნია, რომ მარიხუანის მოხმარების აკრძალვა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვისკენ გადადგმული ნაბიჯია, თუმცა სისხლისსამართლებრივი სასჯელის დადგენა იმ მიზნით, რომ პირმა არ დააზიანოს საკუთარი ჯანმრთელობა, სახელმწიფოსგან გამოვლენილი პატერნალიზმის ისეთ ფორმას, რომელიც არ არის თავსებადი თავისუფალ საზოგადოებასთან.²⁸ ამდენად, პირდაპირი პატერნალიზმი სისხლისსამართლებრივი გაგებით უარყო საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტებაში, რომლითაც დაადგინა რომ, „პირის უფლება თავად შეარჩიოს განტვირთვის მისთვის სასურველი სახე და განახორციელოს შესაბამისი აქტივობა, მათ შორის, მოიხმაროს მარიხუანა და რომ ეს წარმოადგენს პიროვნების პირადი ავტონომიით დაცულ სფეროს“.²⁹

²⁷ Von Hirsch, Andrew, *Direct Paternalism: Criminalizing Self-Injurious Conduct*, 27 *Crim. Just. Ethics* 25, 2008, 25.

²⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 50 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

²⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 12 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

მოგვიანებით პატერნალიზმის იდეა კვლავ გაუღერდა იმ კონსტიტუციურ სარჩელში მოცემულ მოპასუხის განცხადებასა და არგუმენტაციაში, რომლის საფუძველზედაც საქართველოში საბოლოოდ იქნა მიღებული მარიხუანის ლეგალიზაციის გადაწყვეტილება; კერძოდ, მოპასუხე მხარე სადავო ნორმის ლეგიტიმურ მიზნებში, როგორც ცალკე ინდივიდების, ისე მთლიანი მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვასა და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფას მოიხიზრებდა. მოპასუხე მიიჩნევდა რა მარიხუანის მოხმარებას ადამიანის ჯანმრთელობისთვის ზიანის მომტანად, მას მარიხუანიდან მომდინარე ჯანმრთელობისთვის საზიანო შედეგებისგან მოსახლეობის, განსაკუთრებით კი არასრულწლოვანთა დაცვა აუცილებლად მიაჩნდა.³⁰ ამის საპირისპიროდ მოსარჩელე ამტკიცებდა, რომ „სახელმწიფო არ არის უფლებამოსილი ადამიანს აუკრძალოს მისი ჯანმრთელობისთვის სარისკო საქმიანობა. მარიხუანის მოხმარების დასჯა მხოლოდ მორალისტური და პატერნალისტური არგუმენტებით ეწინააღმდეგება პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებას“.³¹ საკონსტიტუციო სასამართლომაც ყურადღება პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებაზე გაამახვილა და თავისი გადაწყვეტილება საქართველოს კონსტიტუციის მე-16 მუხლის მოთხოვნების დაცვას დააფუძნა, რითაც კიდევ ერთხელ უარყო პატერნალისტური ხედვები, თუმცა, ამავდროულად, ყურადღების მიღმა არ დაუტოვებია არასრულწლოვანთა განსაკუთრებული დაცვის საჭიროება.³² ვინაიდან

³⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, აღწერილობითი ნაწილი, პუნქტი 10 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

³¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, აღწერილობითი ნაწილი, პუნქტი 6 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 1.08.2019).

³² „გამართლებულია მარიხუანის მოხმარების შეზღუდვა მისი მავნე ზეგავლენისაგან არასრულწლოვანთა დასაცავად, მათი ჯანსაღი განვითარების ინტერესების უზ-

მარიხუანის მოხმარება არ არის დაკავშირებული მომხმარებლის ჯანმრთელობისათვის სერიოზული ზიანის მიყენებასთან, საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სახელმწიფოს მოცემულ შემთხვევაში არ წარმოეშობა პოზიტიური ვალდებულება, პირი საკუთარი თავისთვის ასეთი ზიანის მიყენებისგან საკუთრივ ზიანის მიმყენებელი ქმედების სამართალდარღვევად გამოცხადებით დაიცვას. ეს პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებაში ისეთი მომეტებული ჩარევაა, რომელიც არ არის გამართლებული დასახული კანონიერი ინტერესით.³³

ამ გადაწყვეტილებით უარყოფილ იქნა მარიხუანის მოხმარებისათვის არა მხოლოდ სისხლისსამართლებრივ სანქციებში გამოხატული პატერნალიზმი, არამედ, ზოგადად, ამ მიმართებით სახელმწიფო იძულების ნებისმიერი ღონისძიების გამოყენების ლეგიტიმურობა. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ პრობლემის გადაწყვეტისას მთავარი ამოსავალი წერტილი პროპორციულობის საკითხის პერსპექტივიდან იქნა შეფასებული.

გერმანულ სისხლის სამართალში გაბატონებულია საკუთარი თავისთვის ზიანის მიყენებისა და საკუთარი თავისთვის საფრთხის შექმნის დაუსჯელობის პრინციპი. ეს პრინციპი გამორიცხავს პატერნალისტურად მოტივირებულ სისხლის სამართლის ნორმებს და განეკუთვნება იმ პრინციპის მეორე მხარეს, „რომლის თანახმად ადამიანის თავისუფლებაში ყველაზე მძიმე ჩარევისთვის აუცილებელია, მესამე პირებს მიადგეთ მნიშვნელოვანი ზიანი ან შეექმნათ მათ საფრთხე“.³⁴ აღსანიშნავია,

რუნველსაყოფად. ასევე, გამართლებულია მარიხუანის მოხმარების შეზღუდვა სხვა სასწავლო, სააღმზრდელო თუ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში“, იხ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 35 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

³³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 32 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

³⁴ Böllinger, Lorenz, Freigabe (in) der Diskussion, in: Pollähne/Lange-Joest (Hrsg.), Rauschzustände, S. 91.

რომ გერმანულ სისხლის სამართლის ლიტერატურაში წარმოდგენილი პრინციპის საფუძვლიანი დასაბუთება რთულად მოიძებნება.³⁵ ივარაუდება, რომ მასში გამოხატულებას ჰპოვებს გერმანიის ძირითადი კანონის ლიბერალური ინტერპრეტაციიდან წარმოებული ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის პრინციპი. თუმცა გერმანიის ფედერალურმა საკონსტიტუციო სასამართლომ ცოტა ხნის წინ კიდევ ერთხელ აღნიშნა, რომ „სიცოცხლისა და ფიზიკური ხელშეუხებლობის უფლება არა მხოლოდ ამ დაცულ სამართლებრივ სიკეთეებში სახელმწიფოს ჩარევისგან დამცავი უფლებაა, არამედ ამავდროულად იგი ღირებულებებზე დაყრდნობით მიღებული ობიექტური კონსტიტუციური გადაწყვეტილებაც არის, რომელიც სახელმწიფოს დაცვის ვალდებულებას აკისრებს“.³⁶ ასეთი დასაბუთების ფონზე სახელმწიფო დაცვის ვალდებულება, რომელიც კონსტიტუციურ-დოგმატური კუთხით საკმარისი პირობაა იმისთვის, რომ პირს შეეზღუდოს საკუთარი თავისთვის ზიანის მიყენების უფლება, ვერ იქნება უარყოფილი „მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი არ არის მიმართული ადამიანის უფლებების იმ დარღვევებისკენ, რომლებიც მესამე პირების მხრიდან მომდინარეობს [...]“³⁷. თუ სახელმწიფო დაცვის ვალდებულება, რომელიც გერმანიის ძირითადი კანონის მე-2 მუხლის მე-2 პუნქტის პირველი წინადადებადგან გამომდინარეობს, პიროვნების ნების წინააღმდეგ რაიმე ქმედების განხორციელებას უშვებს, იგი შეუთავსებელია ადამიანის სხვა უფლებებთან, განსაკუთრებით კი თვითგამორკვევის უფლებასთან. ამას მივყავართ კითხვამდე: რომელს ენიჭება პრიმატი – ლიბერალურ პრინციპს თუ სახელმწიფო დაცვის უფლებას?

დაცვის ვალდებულება „თავისთავად“ გამომდინარეობს დაცვის „მომატებული“ საჭიროებიდან, რომელიც განსაკუთრებით ვლინდება ბავშვებისა და ახალგაზრდების შემთხვევაში, ასევე მაშინ, როცა „პირი მის ინტელექტუალურ და ნებელობით უნარებს სრულად ვერ ფლობს“³⁸ და მისი ქცევა ვერ

³⁵ ასევე Hirsch, Andrew, Direkter Paternalismus: Sollten Selbstschädigungen bestraft werden?, in: Anderheiden u.a. (Hrsg.), Paternalismus und Recht, 235.

³⁶ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE), Beschluss des Ersten Senats vom 26. Juli 2016 – 1 BvL 8/15 – Rn 69.

³⁷ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE), Beschluss des Ersten Senats vom 26. Juli 2016 – 1 BvL 8/15 – Rn 79.

³⁸ Hillgruber, Christian, Der Schutz des Menschen vor sich selbst, 1992, S. 121.

ჩათვლება თვითგამორკვევის გამოხატულებად. გაბატონებული ლიბერალური მოძღვრება, რომელიც სახელმწიფოსა და კონსტიტუციას ეხება, დღემდე **პრინციპულად უარყოფს** იმ პირთა დაცვას, რომელთაც თვითგამორკვევის სრული უნარი აქვთ. მიუხედავად ამისა, *Mill*-ის მიერ ფორმულირებული ინდივიდუალური თავისუფლების კონცეფცია,³⁹ რომლის თანახმადაც, პირის თავისუფლების ზღვარი მხოლოდ სხვების თავისუფლებაში შეიძლება მოიძებნოს, პოზიტიურ-კონსტიტუციური კუთხით არ უნდა იქნეს გაგებული. ინდივიდის კონცეფცია, რომელიც განმტკიცებულია გერმანიის ძირითად კანონში, არ გულისხმობს იმას, რომ საკუთარ თავზე პასუხისმგებელი ინდივიდები საზოგადოებაზე არიან მიჯაჭვული და არ განეკუთვნებიან „განცალკევებული სუვერენიტეტის“ მქონე ადამიანებს. „ინდივიდისა და საზოგადოების ურთიერთიმართება, რომელიც წარმოდგენილია გერმანიის ძირითად კანონში, უფრო მეტად გაგებულ უნდა იქნეს როგორც ინდივიდის კავშირი საზოგადოებასთან იმგვარად, რომ პიროვნების თვითღირებულება ხელშეუხებელი რჩება“⁴⁰. შეიძლება თვითგამორკვევასა და სოციალურ კავშირს შორის მწვავე ურთიერთიმართება⁴¹ საბოლოოდ თანასწორი თავისუფლების კონცეფციის სასარგებლოდ გადამწყდეს, თუმცა ეს აუცილებელი არ არის.

შეიძლება ითქვას, რომ ლიბერალურ-ინდივიდუალისტური მოძღვრებაც არ არის სტატიკური მაშინ, როცა, მის თანახმად, **სისხლის სამართლის მიზანი** მხოლოდ სხვისი სამართლებრივი სიკეთის დაცვაა. გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსი⁴² ყოველთვის შეიცავდა და დღესაც შეიცავს მორალზე დამყარებულ ამკრძალავ ნორმებს⁴³, რომელთა მიზანი ინდივიდუალური ან კოლექტიური სამართლებრივი სიკეთის დაცვაზე მეტად „კულტურული

იდენტობის“ დაცვაში მდგომარეობს.⁴⁴ ის კანონმდებლობაც, რომლითაც კანაფის მოხმარება არის კრიმინალიზებული, დასჯადად აცხადებს პიროვნული განვითარების კონკრეტული ფორმას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ადამიანისთვის „არასასარგებლოდ“ მიჩნეულ სამართლებრივ სიკეთეს (ან ამ სამართლებრივი სიკეთის რეალიზებისთვის განხორციელებულ ქმედებას). ამაში მოიაზრება ისეთი შემთხვევების ჯგუფი, რომელიც არ არის თავსებადი თანასწორი თავისუფლების დოგმასთან და მაშინ ჩნდება ასპარეზზე, როდესაც საზოგადოდ აღიარებული „კარგი მოვლენის“ კონცეფციის დაცვა და ზრუნვა პოლიტიკური გაერთიანების საფუძველი ხდება“.⁴⁵ სისხლის სამართალი სამართლის სხვა მიმართულებებისგან განსხვავებით „ღირებულებათა გადაცემასა და განმტკიცებას“ ვინაიდან ემსახურება,⁴⁶ წინასწარ დადგენილად მიიჩნევა, რომ იგი, თუნდაც ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის პრინციპის შეზღუდვის ხარჯზე, გაიზიარებს „კარგი მოვლენის“ კონცეფციას, რომელსაც საზოგადოების დიდი ნაწილი ეთიკურად და ღირებულად თვლის.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ ინდივიდის საკუთარი თავისგან დაცვის მიზანი ლეგიტიმურია. შესაბამისად, სისხლისსამართლებრივი სანქციების გამოყენებაც დასაშვებია. პრობლემატურია პროპორციულობის საკითხი.

IV. პროპორციულობა

პროპორციულობის (თანაზომიერების) პრინციპს ოთხი სტრუქტურული ელემენტი – ლეგიტიმური მიზანი, გამოსადეგობა, აუცილებლობა და პროპორციულობა – ახასიათებს. ადამიანის უფლებაში ჩარევა კი მაშინ არის თანაზომიერი, როცა

³⁹ *Mill, John Stuart, On Liberty*, „ერთადერთი მიზანი, რომელიც ამართლებს საზოგადოების წევრის მიმართ ძალის გამოყენებას, არის სხვებისთვის ზიანის მიყენების თავიდან აცილება“, S. 6 (საზოგადოდ ცნობილია როგორც „ზიანის პრინციპი“).

⁴⁰ *Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 4, 7 (29)*.

⁴¹ *Hufen, Friedhelm, Staatsrecht II, 6. Aufl. 2017, S. 139*.

⁴² შემდგომ შემოკლებულია, როგორც გსსკ.

⁴³ მაგალითად, დასჯადია: გსსკ-ს §173: ნათესავთან სექსუალური ურთიერთობის დამყარება, §168: მიცვალებულისადმი უპატივცემულობა, §166: რწმენის შეურაცხყოფა.

⁴⁴ შეად. *Hörnle, Tatjana, Strafrechtliche Verbotsnormen zum Schutz von kulturellen Identitäten*, in: *Dreier/Hilgendorf (Hrsg.), Kulturelle Identität als Grund und Grenze des Rechts*, S. 321 ff.

⁴⁵ *Nettesheim, Martin, Liberaler Verfassungsstaat und gutes Leben*, 2017, S. 62 (წარმოდგენილია ორიგინალის სახით).

⁴⁶ *Schulze, Reiner/Vormbaum, Thomas, Strafe und Wertevermittlung*, in *Schulze/Vormbaum/Schmidt/Willenberg (Hrsg.), Strafzweck und Strafform zwischen religiöser und weltlicher Wertevermittlung*, S. 7.

იგი ლეგიტიმურ მიზანს ემსახურება.⁴⁷ ქართულ სამართლებრივ და სოციალურ-პოლიტიკურ სივრცეში მარიხუანის ლეგალიზაციის რადიკალურად განსხვავებული შეფასების ფონზე მნიშვნელოვანია საკითხის პროპორციულობის კონსტიტუციური პრინციპის ჭრილში განხილვა, სადაც ცალ-ცალკე საკითხებად ისმება მარიხუანის პირადი მოხმარებისთვის სისხლისსამართლებრივი და ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის პრობლემა.

თუმცა, პირველ რიგში, საგულისხმოა, რომ ასევე პროპორციულობის პრინციპის საფუძველზეა გაანალიზებული და დასაბუთებული საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ იმ კონსტიტუციური სარჩელის სამოტივაციო ნაწილი, რომელიც საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტთან მიმართებით პირადი მოხმარების მიზნებისთვის ნარკოტიკული საშუალების – გამომშრალი მარიხუანის ზემოხსენებული ოდენობით შეძენისა და შენახვის გამო სისხლისსამართლებრივი სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის გამოყენების არაკონსტიტუციურად ცნობას ეხებოდა. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიუთითა, რომ „ნებისმიერი არაპროპორციული სასჯელი, რომელიც ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას მაშინ, როდესაც ამისთვის საფუძველი საერთოდ არ არსებობს, ან როდესაც პასუხისმგებლობის ზომა დისპროპორციულია ჩადენილი ქმედების სიმძიმესთან, არღვევს პირის თავისუფლების უფლებას. იმავდროულად, იმისათვის, რომ პატიმრობის კონკრეტული ვადა ჩაითვალოს არაადამიანურ და სასტიკ სასჯელად, საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტის მიზნებისთვის, ის ინტენსივობის, სიმკაცრის ძალიან მაღალ ხარისხს უნდა აღწევდეს, ამკარად, გამოკვეთილად, უხეშად არაპროპორციული უნდა იყოს. მოცემულ შემთხვევაში, როდესაც ნორმა, მისი ბლანკეტურობიდან გამომდინარე, ითვალისწინებს პირისთვის თავისუფლების აღკვეთის შესაძლებლობას, მათ შორის, მხოლოდ იმის გამოც, რომ პირმა საკუთარ ჯანმრთელობას შეიძლება მიაყენოს ზიანი, როდესაც არ არსებობს რეალური რისკები სხვების ჯანმრთელობისთვის ზიანის მიყენებისა (ვინაიდან ნორმა უშვებს პირის დასჯას მაშინაც, როდესაც შეძენა/

შენახვა არ ხდება რეალიზაციის მიზნით), ცხადია, ამკარა სასჯელის სისასტიკე და მკაფიო არაადეკვატურობა, რადგან ასეთი მკაცრი სასჯელი გამოიყენება როგორც ადამიანის დასჯის მიზანი და არა როგორც ლეგიტიმური მიზნების დაცვის უკიდურესი და აუცილებელი საშუალება. შედეგად, ადამიანი სახელმწიფოს ხელთ ხდება ინსტრუმენტი და არა დაცვის ობიექტი. მაშასადამე, სახეზეა ადამიანის ღირსების ხელყოფა არაადამიანური, სასტიკი სასჯელის დაწესების გზით“.⁴⁸

მარიხუანის პირადი მოხმარებისათვის, როგორც სისხლისსამართლებრივი, ისე ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის პროპორციულობის საკითხი უარყოფილ იქნა პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებასთან მიმართებით. ეს უფლება ადამიანის ხელშეუვალი უფლებაა და მისი შინაარსი საკმაოდ ფართოა. იგი დაკავშირებულია ადამიანთან, როგორც დამოუკიდებელ, თავისუფალ მოცემულობასთან, მის შინაგან, პიროვნულ, ავტონომიურ, ინდივიდუალურ ასპექტებთან და იცავს მათ სახელმწიფოსა და გარეშე პირების მხრიდან ჩარევისაგან.⁴⁹ აღნიშნულ ფართო უფლებასთან მიმართებით პროპორციულობის საკითხის შეფასებისას მნიშვნელოვანია იმის გააზრება რომ, კანონმდებლის მიერ დადგენილი სანქცია არ უნდა იყოს კანონმდებლის მიერ დასახული მიზნის მიღწევის ამკარად არაგონივრული და არაპროპორციული საშუალება და, შესაბამისად, არ უნდა იწვევდეს პირის კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების დარღვევას.⁵⁰ ეს მსჯელობა განსაკუთრებით ღირებულია მაშინ, როდესაც საქმე ეხება კონკრეტული ქმედებისთვის (ამ შემთხვევაში მარიხუანის

⁴⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის №1/4/592 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ბექა ნიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 104, 105 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3045482?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁴⁹ ავტორთა კოლექტივი, საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარი. საქართველოს მოქალაქეობა. ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, თბილისი, 2013, გვ. 90, 91.

⁵⁰ ტულუში, თეიმურაზ/ზურჯანაძე, გიორგი/მშვენიერაძე, გიორგი/გოცირიძე, გიორგი/მენაბდე, ვახუშტი, ადამიანის უფლებები და საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს სამართალწარმოების პრაქტიკა, თბილისი, 2013, გვ. 98.

⁴⁷ ცეტიტიშვილი, თემურ, წიგნში: სისხლის სამართლის კანონმდებლობის ლიბერალიზაციის ტენდენციები საქართველოში, თბილისი, 2016, გვ. 499.

პირადი მოხმარებისთვის) სისხლისსამართლებრივი სასჯელის დადგენას. „თუ სისხლის სამართლის სასჯელი ამა თუ იმ ქმედების ჩადენის გამო ადამიანის დასჯით თავის მიზანს ვერ აღწევს, მაშინ კანონმდებელმა ეს ქმედება სისხლის სამართლის დანაშაულად აღარ უნდა გამოაცხადოს“.⁵¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შეფასებით, „ამჟამად არაპროპორციულ სასჯელებს, რომლებიც არ შეესაბამებიან დანაშაულის ხასიათსა და სიმძიმეს, არამარტო აქვთ მიმართება სასტიკი, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა და სასჯელის კონსტიტუციურ აკრძალვასთან, არამედ არღვევენ კიდევ ამ კონსტიტუციურ დანაშაულს“.⁵²

ამ პერსპექტივიდან თავდაპირველად მოხდა მარიხუანის მოხმარების კრიმინალიზაციის არაპროპორციულად და ანტიკონსტიტუციურად მიჩნევა. შესაბამისი კონსტიტუციური სარჩელის განხილვისას სასამართლომ მიიჩნია, რომ მარიხუანის მოხმარების ინდივიდუალური შემთხვევების სისხლისსამართლებრივი დასჯადობა ვერ იქნება განხილული როგორც საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის ვარგისი საშუალება.⁵³ აღნიშნული გადაწყვეტილების თანახმად, „პირის უფლება, თავად შეარჩიოს მისთვის სასურველი განტიერთვის სახე და განახორციელოს შესაბამისი აქტივობა, მათ შორის, მოხმაროს მარიხუანა, წარმოადგენს პიროვნების პირადი ავტონომიით დაცულ სფეროს“.⁵⁴ შესაბამისად, სა-

სამართლომ მარიხუანის მოხმარებისთვის სასჯელის დადგენა უფლებაში ჩარევად განიხილა.

მარიხუანის პირადი მოხმარებისათვის ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის პროპორციულობის საკითხთან დაკავშირებით, მისი ლეგალიზაციის დამდგენ სასამართლო გადაწყვეტილებაში საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ ძირითადად ყურადღება ისევ პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებაზე გაამახვილა.⁵⁵ მან შეაფასა ამ უფლების შეზღუდვის გასამართლებლად აუცილებელი თანაზომიერების პრინციპის დაცვის საკითხიც, კერძოდ, – ემსახურება თუ არა მარიხუანის მოხმარების სამართალდარღვევად გამოცხადება ლეგიტიმურ მიზნებს და, თუ ემსახურება, არის თუ არა იგი პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლების პროპორციული შეზღუდვა შესაბამის ლეგიტიმურ მიზნებთან მიმართებით. ეს შეფასება იმავდროულად გულისხმობს იმის განსაზღვრას, მიღწეულია თუ არა სადავო ნორმით სამართლიანი ბალანსი შეპირისპირებულ ლეგიტიმურ ინტერესებს შორის.⁵⁶ „თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნაა, რომ უფლების მზღუდავი საკანონმდებლო რეგულირება წარმოადგენდეს ღირებული საჯარო (ლეგიტიმური) მიზნის მიღწევის გამოსადეგ და აუცილებელ საშუალებას. ამავე დროს, უფლების შეზღუდვის ინტენსივობა მისაღწევი საჯარო მიზნის პროპორციული, მისი თანაზომიერი უნდა იყოს. დაუშვებელია ლეგიტიმური მიზნის მიღწევა განხორციელდეს ადამიანის უფლების მომეტებული შეზღუდვის ხარჯზე“.⁵⁷

⁵¹ *გამყრელიძე, ოთარ*, სისხლის სამართლის პრობლემები, ტომი მე-3, თბილისი, 2013, გვ. 95.

⁵² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 24 ოქტომბრის №1/4/592 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ბექა ნიქარიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 25 <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3045482?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵³ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 37 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 12 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁵ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პირველი და მე-2 პუნქტები (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁶ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 8 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁷ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანის მოქალაქე ჰეიკე ქრონქვისტი საქართველოს პარ-

მარიხუანის მოხმარების აკრძალვა მისი ბრუნვის წინააღმდეგ მიმართული ღონისძიებაა და, შესაბამისად, ემსახურება მომხმარებლების ჯანმრთელობის დაცვის ლეგიტიმურ მიზანს.⁵⁸ თუმცა, სასამართლოს მოსაზრებით, ინდივიდუალური მომხმარებლის როლი მარიხუანის ბრუნვის ხელშეწყობაში ძალიან მცირეა და, ამგვარად, მცირეა მოხმარების ინდივიდუალური ფაქტიდან მომდინარე საფრთხეებიც.⁵⁹ ამიტომ მარიხუანის მოხმარებისათვის პასუხისმგებლობის ბლანკეტურად დადგენა ლეგიტიმური მიზნის მიღწევის არაპროპორციული საშუალებაა და ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის მე-16 მუხლის მოთხოვნებს. მარიხუანის მოხმარების ნებისმიერ გარემოებაში სრული და ბლანკეტური აკრძალვა არ არის აუცილებელი არც სხვა პირთა უფლებებისა თუ საჯარო ინტერესის დასაცავად. არ არსებობს პროპორციულობის გონივრული ურთიერთკავშირი მარიხუანის მოხმარების სამართალდარღვევად გამოცხადებასა და იმ საფრთხის თავიდან აცილებას შორის, რომელიც კანონიერი ინტერესებისათვის (საკუთრივ მომხმარებლის ჯანმრთელობის დაცვისა და საზოგადოების ჯანმრთელობის დაცვის ინტერესებისათვის) შეიძლება წარმოიშვას. იგი არ ადგენს სამართლიან ბალანსს პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებასა და მასთან ღირებულებათა კონფლიქტში არსებულ სხვა ლეგიტიმურ ინტერესებს შორის. მარიხუანის მოხმარებასთან და-

კავშირებული შესაბამისი რეგულაციები პროპორციულობის პრინციპის დაცვით შეიძლება მხოლოდ ცალკეულ შემთხვევებს ეხებოდეს.⁶⁰

სისხლისსამართლებრივი სანქციის დასაწესებლად გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლო ითხოვს „დანაშაულისა და დამნაშავის მიმართ მსჯავრდებაში კონკრეტიზებულ სოციო-ეთიკურ გადაწყვეტილებას, რომელშიც გამოვლენილ იქნება მათი არაეთიკურობა“.⁶¹ კანაფის მოხმარების კრიმინალიზაციასა და ადამიანის საკუთარი თავისგან დაცვას შორის პროპორციულობის შეფასებისთვის, პირველ რიგში, უნდა დადგინდეს, არსებობს თუ არა საზოგადოებრივად აღიარებული კონცეფცია „კარგი მოვლენის“ შესახებ, რომელიც კანაფის მოხმარებას აკრძალავდა და ამით საკმარის საფუძველს შექმნიდა სოციო-ეთიკური გაკიცხვისთვის. მაგალითად, ასეთ გაკიცხვას არ ექვემდებარება ისეთი „რბილი“ ნარკოტიკი, როგორცაა ალკოჰოლი და ნიკოტინი, პირიქით, მათ გარკვეული სოციალური ფუნქციაც კი მიენერება. კანაფის ამგვარი სოციო-კულტურული აღიარება ან ისტორიის მანძილზე მისი ლობირება დღემდე არ მომხდარა. ეს ვითარებაც, თავის მხრივ, იმის საფუძველია, რომ ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონის მიღებისას (როგორც უკვე აღინიშნა, იგი მიღებულ იქნა ნახევარი საუკუნის წინ) არალეგალური ნივთიერებების სიაში შეტანილ იქნა არა ალკოჰოლი და ნიკოტინი, არამედ კანაფი, მიუხედავად იმისა, რომ სამეცნიერო მტკიცებულებებით კანაფის მოხმარებით ჯანმრთელობისთვის მიყენების ფაქტი ნაკლებად დგინდება, ვიდრე ნიკოტინისა და ალკოჰოლის შემთხვევებში. თუმცა საკითხავია, გერმანიაში კვლავ გასაკიცხად მიიჩნევა თუ არა ნარკოტიკის მოხმარება ან მოქმედებს თუ არა საზოგადოდ აღიარებული და, ამასთანავე, კანაფის მოხმარებასთან შეუთავსებელი კონცეფცია „კარგი მოვლენის“ შესახებ მაშინ, როცა ამავე ქვეყანაში კანაფის ლეგალიზებისკენ დიდი სწრაფვა

ლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 60 (ხელმისაწვდომია: <http://constcourt.ge/ge/legal-acts/judgments/daniis-moqalaqe-heike-qronqvisti-saqartvelos-parlamentis-winaagmdeg-692.page>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁸ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტები 9-11 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁵⁹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტები 33, 34 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁶⁰ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, პუნქტი 36 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 1.08.2019).

⁶¹ Bundesverfassungsgericht (BVerfGE) 96, 245, 249.

არსებობს. აქედან გამომდინარეობს, რომ კანაფის მომხმარებლების საკუთარი თავისგან პირდაპირი დაცვა, ამჟამინდელი საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, ვერ იქნება ლეგიტიმურ მიზნად მიჩნეული და, ამავე დროს, ამ მიზნის მიღწევის საშუალებად სისხლისსამართლებრივი სანქციების გამოყენება აშკარად არ იქნება პროპორციული.

თუმცა ეს უცილობლად არ ნიშნავს, რომ სისხლის სამართლის კანონები, რომლებიც *მესამე პირების ან საზოგადოების დაცვას ემსახურება*, უკანონოა მხოლოდ იმიტომ, რომ სისხლისსამართლებრივი წესით ირიბად იცავს კანაფის მომხმარებლებს საკუთარი თავისგან.

კანაფის მოხმარების მომწესრიგებელი სისხლისსამართლებრივი კანონმდებლობის პროპორციულობის შეფასებისას „მიუკერძოებელი, რაციონალური მსჯელობის მიღმა არ უნდა დარჩეს ის ფაქტი, რომ ნარკოტიკული ნივთიერებების აკრძალვის პოლიტიკამ, როგორც კრიმინალურ-პოლიტიკური, ისე სისხლისსამართლებრივი კუთხით მარცხი განიცადა. აშკარად საზოგადოების ირაციონალურობაზე მეტყველებს ის, რომ მისი მოსახლეობის 5% ნარკოტიკული საშუალებების მოხმარების გამო სასჯელს იხდის, ხოლო 30% კანონიერად და სახელმწიფოსგან მხარდაჭერით სასიკვდილოდ სვამს და ეწევა.“⁶² თუმცა ვერც იმის თქმა შეიძლება, რომ ამან გარდაუვლად კანაფის ლეგალიზაცია უნდა გამოიწვიოს. ნარკოპოლიტიკა შეიძლება სულ სხვა კუთხით განვითარდეს, მაგალითად, შეიძლება მოხდეს ნარკოტიკის მოხმარების პირდაპირი კრიმინალიზაცია და გაფართოვდეს სია, რომელშიც „ნარკოტიკად“ დახასიათებული ნივთიერებები არის წარმოდგენილი. თამბაქოს სფეროში უახლესი საკანონმდებლო სიახლეების გათვალისწინებით არ იქნება გასაკვირი, თუ „არამწველთა დაცვის კანონებს“ მოჰყვება „მწველთა დაცვის“ კანონები.

მიუხედავად იმისა, რომ კანაფის შესახებ მიღებული გადაწყვეტილების შემდეგ მეცნიერება ამ კუთხით სწრაფად განვითარდა, განსაკუთრებით საზღვარგარეთ, „დარგობრივმა კვაზი-ექსპერიმენტებმა“ პოზიტიური შედეგები აჩვენა; გერმანიაში ჯერ კიდევ არ არის შესაძლებელი მტკიცებულებების

ბეზზე დამყარებით იმ რისკების შეფასება, რომლებიც ადამიანის ჯანმრთელობისა და საზოგადოების მიმართ კანაფის მოხმარებიდან შეიძლება მომდინარეობდეს.⁶³ ეს გამორიცხავს გერმანიის ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ ნარკოტიკული საშუალებების შესახებ კანონის ნორმების ხელახალ კონტროლს. იგი მიბმული რჩება 1994 წელს მიღებულ გადაწყვეტილებაზე, რომლითაც კანაფის ლეგალიზაციის შესახებ საზოგადოებრივი და სამართლებრივ-პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპის გათვალისწინებით კანონმდებელს მიენდო. მაშინაც კი, როდესაც სასამართლო გზა ჩაკეტილია და იგი ვეღარ უბიძგებს გერმანიის კანონმდებელს მოქმედებისკენ, კანონმდებელს არაფერი აყოვნებს, რომ გამოიყენოს შეფასების პრეროგატივა და თავისი ინიციატივით დაკავდეს ამ საკითხის განხილვით.

V. დასკვნა

როგორც საქართველოში, ისე გერმანიაში ნარსულში მიღებულ იქნა სისხლისსამართლებრივი ნორმები, რომლებიც მარიხუანის (კანაფის) მოხმარებას *de facto* დასჯად ქმედებად აცხადებდა და ორივე სახელმწიფოს უმაღლეს სასამართლო ინსტანციებს (საკონსტიტუციო სასამართლოს) მოუწია დადგენა, თუ რამდენად შეესაბამებოდა ეს ნორმები კონსტიტუციას. მაშინ, როდესაც გერმანიის საკონსტიტუციო სასამართლომ კანონმდებელს მიანდო კანაფის (მარიხუანის) ლეგალიზაციის თაობაზე სოციო-პოლიტიკური გადაწყვეტილების მიღება, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ სხვა გზა აირჩია; კერძოდ, მან მიიჩნია, რომ მარიხუანის მოხმარების დასჯადობასა და ამით მომხმარებლისა და საზოგადოების ჯანმრთელობისათვის რისკის შემცირებას შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობაზე სამეცნიერო მტკიცებულების ნაკლებობა არ ქმნიდა საკმარის საფუძველს სახელმწიფოს მიერ მომხმარებლის იმ უფლებაში ჩარევისათვის, რომელიც მას საქართვე-

⁶² Fischer, Thomas, Strafgesetzbuch, 63. Aufl., Vor § 52, Rn. 13a.

⁶³ ასევე Timmermann, Daniel, Wege in eine stimmige Drogenpolitik, GreifRecht 23/2017, S. 38 f.; Ambos, Kai/Böllinger, Lorenz /Scheffold, Dian, Entwurf eines Gesetzes zur Änderung des Betäubungsmittelgesetzes, ZRP 03/2016, S. 82.

ლოს კონსტიტუციის მე-16 მუხლით (ახალი რედაქციით მე-12 მუხლი) აქვს მინიჭებული.⁶⁴

2018 წლის თებერვალში გერმანიის პარლამენტს წარედგინა „კანაფის კონტროლის შესახებ“ კანონის პროექტი,⁶⁵ რომელიც აცხადებს, რომ კანაფის აკრძალვის პოლიტიკამ „სრული კრაზი“⁶⁶ განიცადა და გამოსავალს ხედავს ნარკოტიკების მარეგულირებელი სამართლის ნორმებიდან კანაფის მთლიანად ამოღებაში. ამავდროულად, იგი გვთავაზობს სახელმწიფოს მიერ კონტროლირებადი, კანაფის ლეგალური ბაზრის გახსნას;⁶⁷ კონკრეტულად, მომავალში სრულწლოვნებს ექნებათ კანაფის მცირე ოდენობით (30 გრამამდე) ფლობის, აგრეთვე კანაფის მცენარის 3 მსხმოიარე ნერგის კულტივაციის უფლება, როგორც პირადი, ისე საერთო მიზნებისათვის (§5 პუნ. 1 და 2, „კანაფის კონტროლის შესახებ“ კანონის პროექტი). ამის გარდა, შემოთავაზებული კანონის პროექტი შეიცავს გარკვეულ რეგულაციებს, რომლებიც დაკავშირებულია მომხმარებელთათვის მიყიდვის მიზნით კანაფის მარკირებისა და რეფერირების საკითხებთან (§ 9), კანაფის გაყიდვის შეზღუდვებთან (§ 11), რეკლამირების აკრძალვასა (§ 16) და სამენარმეო საქმიანობასთან (§§ 17-19). აღნიშნული კანონის პროექტთან დაკავშირებით გერმანიაში ამჟამად სიჩუმეა.

ანალოგიურად, შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების შეტანა განხორციელდა საქართველოს

ველოს კანონმდებლობაში საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო გადაწყვეტილებიდან გამომდინარე. თუმცა კვლავ დაკვირვების საკითხია, თუ როგორ გააგრძელებს მუშაობას კანონმდებელი ნარკოტიკებთან დაკავშირებული კანონმდებლობის დეტალურად შემუშავებაზე და შემდგომ როგორი კომპრომისი გამოინახება, რათა დაცულ იქნეს ბალანსი ინდივიდისათვის – პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებას, საზოგადოებისათვის – საზოგადოებრივი ინტერესების დაცვას და სახელმწიფოსათვის – მის მოქალაქეებზე ზრუნვის ვალდებულებას შორის.

ამჟამინდელი მდგომარეობით კი, მარიხუანის მოხმარების ლეგალიზების მიუხედავად, ადმინისტრაციული ხასიათის გარკვეული ღონისძიებები და შეზღუდვები დადგენილია მარიხუანასთან (კანაფთან) დაკავშირებულ ისეთ ქმედებებთან მიმართებით, როგორებიც არის:

- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით უკანონო შექმნა, შენახვა, გადაზიდვა ან/და გადაგზავნა;
- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით მოხმარება ნებისმიერი დანიშნულების შენობა-ნაგებობაში, გარდა კერძო მფლობელობაში არსებული საცხოვრებელი ადგილისა ან სხვა შენობა-ნაგებობისა (თუ ეს შენობა-ნაგებობა იმავდროულად ეკონომიკური საქმიანობისთვის არ გამოიყენება);
- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით 21 წლამდე ასაკის პირის მიერ ექიმის დანიშნულების გარეშე მოხმარება;
- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით მოხმარება ქუჩაში, ეზოში, სტადიონზე, სკვერში, პარკში, სასამართლოში, აეროპორტში, სამედიცინო დაწესებულების ან/და ფარმაცევტული დაწესებულების შენობა-ნაგებობაში და მის საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე, კინოთეატრში, თეატრში, საკონცერტო დარბაზში, კაფეში, რესტორანში, ნებისმიერი სახის საზოგადოებრივ ტრანსპორტში (მათ შორის, საზღვაო ტრანსპორტსა და საჰაერო ტრანსპორტში), ავტოსადგურში, რკინიგზის სადგურში ან/და საჯარო სივრცეში სხვა ადგილას;
- ნარკოტიკული საშუალების მოხმარება ან მისი ზემოქმედების ქვეშ ყოფნა არასრულწლოვნის თანდასწრებით (მათ შორის, პირად სივრცეში) ან სასწავლო საგანმანათლებლო ან/და სააღ-

⁶⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 30 ნოემბრის №1/13/732 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გივი შანიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტები 50 და 12 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/3875278?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019); საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 30 ივლისის №1/3/1282 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები ზურაბ ჯაფარიძე და ვახტანგ მეგრელიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, სამოტივაციო ნაწილი, პუნქტი 32 (ხელმისაწვდომია: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/4176292?publication=0>, უკანასკნელად ნანახია: 01.08.2019).

⁶⁵ Zur Anhörung vom 27. Juni 2018 – Deutscher Bundestag, Online Dienste (abrufbar unter: <https://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2018/kw08-de-cannabis/542302>, letztes Mal abgerufen: 23.08.2018).

⁶⁶ Entwurf eines Cannabiskontrollgesetzes, Bundestags-Drucksache 19/819.

⁶⁷ Entwurf eines Cannabiskontrollgesetzes, Bundestags-Drucksache 19/819, S. 2.

მზრდელი დაწესებულების, ბიბლიოთეკის, მოსწავლე ახალგაზრდობის ბანაკის, ბავშვთა გასართობი ცენტრის ან/და 18 წლამდე ასაკის პირებისთვის განკუთვნილი სხვა დაწესებულების შენობა-ნაგებობაში და მის საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე, 18 წლამდე ასაკის პირებისთვის განკუთვნილ საზოგადოებრივ შეკრებაზე ან მის მიმდებარე ტერიტორიაზე 150 მეტრის რადიუსში;

- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით მოხმარება ან მისი ზემოქმედების ქვეშ ყოფნა სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას;
- მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მცირე ოდენობით მოხმარება ან მისი ზემოქმედების ქვეშ ყოფნა სამხედრო ნაწილში;
- დაწესებულების (იურიდიული პირი, სხვა ორგანიზაციული წარმონაქმნი, პირთა გაერთიანება იურიდიული პირის შეუქმნელად, მენარმე სუბიექტი, საჯარო დაწესებულება, მათ შორის, სახელმწიფო ორგანო და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანო) მიერ მცენარე კანაფის ან მარიხუანის მოხმარების ან სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მისი ზემოქმედების ქვეშ ყოფნის გამოვლენილი ფაქტის აღსაკვეთად ზომების მიუღებლობა.⁶⁸

კანონმდებელმა ასევე განმარტა ყველა იმ ადგილის, ქმედებისა თუ სხვა კომპონენტის აღმნიშვნელი ტერმინის შინაარსი, რომელთანაც მარიხუანის მოხმარების ზემოაღნიშნული შეზღუდვები არის დაკავშირებული. მარიხუანის ლეგალიზაცია რამდენადაც სიახლეა ქართულ სამართლებრივ სივრცეში, ნარკოტიკების საკითხის მომწესრიგებელი კანონმდებლობა, მისი თანდათან სრულყოფის მიზნით, იმდენად მუდმივ განახლებას ექვემდებარება.

⁶⁸ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი, მუხლი 451.